

Benjamin Talton: Sankara är inte död

[Ur [Africa is a Country](#), 11 februari 2021. Benjamin Talton är docent i historia vid Temple University, medlem i ASWAD:s (Association for the Study of the Worldwide African Diaspora) styrelse och redaktör på *African Studies Review*. Översättning från engelska, Göran Källqvist.]

Burkina Fasos enda järnvägslinje börjar i Elfenbenskustens huvudstad Abidjan vid Atlantkusten och går norrut i 600 km till Burkina Fasos huvudstad och största stad, Ouagadougou. Järnvägen grundades av den franska kolonialadministrationen, och dess sträckning förblev oförändrad ända fram till 1983, då Thomas Sankara kom till makten i Övre Volta med hjälp av en militärkupp. 1985 började hans regering verka för att förlänga linjen norrut. I denna satsning ingick det som kom att kallas ”Slaget om järnvägen”. Arbetare från byarna längs den planerade vägen tävlade i arbetslag om att röja väg och lägga 100 km spår för att förbinda Ouagadougou med staden Kaya. Initiativet var Sankaras vision om en utveckling av och för för folket.

Sankaras slutmål för järnvägslinjen var att fortsätta längre norrut med den, till Tambao vid Burkina Fasos gräns till Niger, där regionens största manganfyndighet till stor del inte kunde nås via väg och därför var outnyttjad. Revolutionen för att omvandla Burkina Faso till ett socialt och politiskt sammanhängande, och verkligt oberoende, självstyrande land, krävde kapital, och Sankara föreställde sig mangan som en del av medlen för detta mål. Folkets inspirerade arbete på järnvägslinjen upphörde den 15 oktober 1987, den dag Sankara mördades och hans regering avsattes i en kupp iscensatt av Blaise Compaoré.

Filmen *Sankara n'est pas mort* (Sankara är inte död) från 2019 deltar i årets afrikanska filmfestival i New York, och berättar en historia som utspelar sig i euforin under folkrevolutionen 2014 i Burkina Faso, den revolution som gjorde slut på Blaise Compaorés 27 år långa grepp om landet. Författaren och regissören Lucie Vivers film är ett vackert filmat och uttrycksfullt iscensatt porträtt av Burkina Faso och dess folk i detta ögonblick av osäkra men ändå hoppfulla förändringar. Den förenar poesi och en reseskildring med stycken ur Sankaras tal och bilder från revolutionen 2014 för att fånga folkets erfarenheter under upprorets efterdyningar.

Filmens huvudperson och berättare, Bikontine, har just gjort färdigt sina förberedelser för att lämna landet och bege sig till Europa när han sveps med i massdemonstrationerna mot Compaoré och de efterföljande festligheterna när hans regim tagit slut. Fortfarande rastlös men efter att ha bestämt sig för att, åtminstone för tillfället, stanna i landet, ger sig Bikontine ut på en upptäcktsresa genom sitt hemland Burkina Faso – Den upprättstående människans land – från söder till norr på järnväg, en resa som kommer att sluta på den spårsträcka som övergavs efter mordet på Sankara, strax innan järnvägen nådde sin slutdestination i Kaya.

Centralt i filmen är samtalen mellan Bikontine och de personer han möter i städer och byar längs järnvägen på sin resa norrut. Under de korta ögonblick han sammanträffar med dem, fördjupar han sig i deras arbete. Genom sina samtal med Bikontine, och de historier de berättar om sig själva och sina liv i landet, visar sig dessa till synes vanliga människor vara enastående.

Det som gör filmen särskilt mångsidig är hur den visar på Sankaras minne och arv utan att ställa honom i centrum för berättelsen. Hans tal och citat vävs in i scener som en bakgrund som formar filmens stil. Ändå blir Sankaras enorma betydelse för landet och dess folk alltmer uppenbar för åskådarna och för Bikontine ju längre hans resa går.

Filmens bakomliggande innebörd är att Compaorés försök att suddas ut Sankara ur allmänhetens minne uppenbarligen har misslyckats. Med det han kallade ”korrigeringsperioden”, upphävde Compaoré Sankaras ekonomiska initiativ och nymodigheter i landet. Han monterade ner Sankaras mobiliseringsscheman för att bygga skolor och sjukvårdskliniker, och Sankaras visionära projekt att få Burkina Faso att lita till sina egna resurser för sin utveckling. Återigen begränsades Burkina Faso till att bli beroende av väst. För att minska Sankaras inflytande över landet ännu mer, fängslade och torterade Compaoré de som hade varit lojala mot Sankara och tvingade dem i exil.

Men som filmens titel säger och dess historia visar är inte Sankara död. Han hjälpte till att inspirera folket till revolutionen 2014 som störtade Compaorés regim, och massdemonstrationerna 2015 som säkerställde en demokratisk övergång. De är *les enfants de Sankara* [Sankaras barn]. De återspeglar en våg av motstånd mot auktoritära styren i det globala Syd. Genom konst, folklig kultur och ett förnyat intresse för Sankaras tal och skrifter, har han dykt upp både som en lärdom om hur osäkra revolutionära förändringar är och vilka möjligheterna är för en folkligt inriktad utveckling för nuet och framtiden.